

Wegwijs met AI op school: 10 navigatietips

Deze 10 tips verschenen in Klasse magazine, juni 2024.

Aanvullingen door EduTeam UGent-AIRO (<https://airo.ugent.be>)

De baan op met AI als copiloot? Het team van het Stella Matutina College in Lede startte zijn zoektocht bij Kenniscentrum Digisprong en schreef een visietekst. Directeur Rein Bogaert deelt tien tips voor een verantwoorde rit.

01. WELKOM AAN BOORD

"Als school kan je generatieve AI-programma's verzwijgen, verbieden of kritisch omarmen. Wij kiezen voor die laatste optie. De impact van AI op de maatschappij zal enkel maar toenemen. Die boot willen we als school niet missen. Het is bovendien onze pedagogische opdracht om de digitale competenties van onze leerlingen aan te scherpen."

Opportuniteit: De minimumdoelen van de tweede graad over digitale vaardigheden en mediawijsheid stellen dat leerlingen de impact van digitale systemen moeten analyseren vertrekkend van principes van computationeel denken. Laat leerlingen AI niet enkel gebruiken, maar geef ze er voldoende kennis over, zodat ze er ook bewust kunnen op inspelen. Leer leerlingen aan hoe ze vertrekkend vanuit computationeel denken in grote lijnen kunnen achterhalen hoe AI-modellen werken, zodat ze de mogelijkheden en beperkingen van nieuwe systemen kunnen inschatten.

02. GROEN LICHT VERSUS ROOD LICHT

"Onze leraren bepalen zelf wanneer en hoe hun klas AI mag gebruiken. Belangrijk is wel dat ze regels helder communiceren. Met kleurencodes hou je het transparant. Wil je je leerlingen tijdens een brainstorm aanmoedigen om AI vrij te gebruiken? Dan geef je daar groen licht. Examens of kennistoetsen? Bij rood licht is de assistent verboden. Mogen je leerlingen AI enkel inzetten om een tekst op taalfouten te controleren? Da's dan oranje."

03. VERTEL WAAR JE TANKT

"Taken die leerlingen met hulp van AI schrijven, zijn moeilijker te traceren dan zinnen die ze klakkeloos kopiëren van websites, uit artikels of boeken. De leraar als Sherlock Holmes inzetten om plagiaat op te sporen? Dat is onbegonnen werk. Hamer daarom van meet af aan op een transparante bronvermelding. Leer je leerlingen hoe ze op een wetenschappelijke manier kunnen refereren aan AI. Hun prompts kunnen ze ook toevoegen aan hun werk."

Opgelet: Mogelijk plagieert een AI-model zelf. We weten niet altijd waar een taalmodel de mosterd haalt. We weten niet of een bepaalde afbeelding gemaakt door generatieve AI een originele afbeelding is. Bovendien klagen heel wat artiesten aan dat AI-modellen hun stijl imiteren, zonder dat ze daar toestemming voor gaven.

04. STUUR JE VRAGEN BIJ

"Wanneer AI er in zijn eentje prima in slaagt om opdrachten tot een goed einde te brengen, sleutel je als leraar het best nog wat aan je instructie. Graven je vragen diep genoeg?' Peilen ze naar eigen inbreng? Of spelen ze in op actuele gebeurtenissen? Dan zal AI het moeilijker krijgen

om een zinnig antwoord te formuleren. Wanneer je externe hulp toelaat, mogen je opdrachten best wat complexer. Schakel dus gerust een versnelling hoger."

Tip: Geef je opdrachten zelf ook eens aan ChatGPT of Gemini, zodat je beter kan inschatten of een opdracht een haalbare taak is voor zo'n taalmodel.

Tip: Wil je AI-gebruik zoveel mogelijk vermijden bij een bepaalde schrijftaak, laat leerlingen dan iets schrijven over een lokale gebeurtenis, over iets eigen aan de school, of over iets waar je als leerkracht zelf heel veel over weet.

05. FOCUS OP DE WEG, NIET OP DE BESTEMMING

"Hoe goed heeft het algoritme zijn werk gedaan? Reflectie wordt cruciaal wanneer leerlingen met AI in zee gaan. Een tip voor elke leraar: verschuif de focus van het eindproduct naar het leerproces. Laat leerlingen de AI-prestatie eens beoordelen op basis van een aantal criteria. Hun argumenten kunnen ze telkens staven met voorbeelden uit de gegenereerde tekst. Die reflectie vergt inzicht én vakkennis: laat die gerust wat zwaarder doorwegen bij je evaluatie."

06. BLIJF OEFENEN OP RIJTECHNIEK

"Welke impact hebben AI-tekstschrijvers op de schrijfvaardigheid van leerlingen? Dat is momenteel nog koffiedik kijken. Dan maar minder schrijfoopdrachten geven om het gebruik van chatbots te omzeilen? Dat lijkt ons absoluut géén goed idee. Goed schrijven leer je door regelmatig te oefenen. Minder vertrouwen in thuishaken? Laat je leerlingen dan wat vaker teksten produceren in de klas."

Zeker doen: Om kritisch de uitvoer van een AI-systeem te kunnen beoordelen moeten leerlingen zelf kennis van zaken hebben. Het is dus des te meer noodzakelijk dat leerlingen ook zelf bepaalde kennis en vaardigheden verwerven.

Opgelet: Vergeet bovendien niet dat er behalve generatieve AI ook nog andere AI-systemen zijn waarmee we geconfronteerd worden, zoals aanbevelingsalgoritmes bij online shoppen en online kranten, systemen voor besluitvorming in de gezondheidszorg en de financiële wereld, en AI-systemen die tegemoetkomen aan de noden van mensen, zoals applicaties voor slechtzienden. AI belandt ook leerkrachten van niet-taalvakken aan. Zo kunnen leerlingen AI-applicaties gebruiken om wiskundige vergelijkingen mee op te lossen of een AI-model inzetten om hun eigen onderzoek in de les biologie vooruit te helpen.

07. KIES OOK EENS VOOR DE FIETS

"Kies eens voor andere formats dan de klassieke schrijftaak. Met een poster, video of podcast kan je misschien net zo goed je leerdoelen bereiken. AI geeft wel ideeën, maar je leerlingen zullen zelf aan de slag moeten met de inhoud. Of combineer: koppel eens een presentatie aan een schrijftaak en laat je leerlingen een aantal aspecten mondeling toelichten."

Opgelet: Er zijn ook al AI-systemen die podcasts, posters en video's genereren.

Tip: Laat leerlingen ook eens een AI-model gebruiken dat geen generatieve AI is. Of zet een AI-chatbot in op een andere manier: als brainstormpartner of als tegenstander in een debat, of laat leerlingen de antwoorden van een AI-chatbot op een wiskundig of wetenschappelijk probleem evalueren.

08. KIJK KRITISCH ONDER DE MOTORKAP

"Een AI-tekstschrijver is geen feilloze navigator. Bij ChatGPT liggen hier en daar vooroordelen op de loer. Leerlingen moeten beseffen dat de antwoorden die ze krijgen niet neutraal zijn. Wat doet OpenAI met onze persoonlijke gegevens? Welke jobs zet ze op de helling? En vinden we het oké dat AI-systemen erg veel energie verbruiken? Waardevol om ook die ethische discussies in de klas te voeren."

Zeker doen: Geef leerlingen hier les over. Leg uit hoe bias in een AI-model ontstaat. Denk kritisch na over de datasets die nodig zijn voor de ontwikkeling van datagebaseerde AI-systemen. Bespreek het energieverbruik bij het trainen van een AI-systeem, maar ook bij het gebruik van een AI-model. Geef leerlingen inzicht in fenomenen zoals profilering op sociale media en aanbevelingsalgoritmes. Doe leerlingen stilstaan bij hun privacy wanneer ze AI-tekstschrijvers of socialemediaplatformen gebruiken, zodat ze bewust omgaan met het delen van persoonlijke informatie.

09. MAAK ALS LERAAR OOK WAT KILOMETERS

"Zelf op zoek naar een originele lesopener? Inspiratie voor heldere toetsvragen? Of te weinig tijd om uitgebreid te antwoorden op een mail? Even pingpongen met AI kan richting geven. Vrees die testrit als leraar niet, maar wees veeleisend voor de output die je krijgt. Ook voor jou geldt: 't is een basis waarop je je eigen vakmanschap moet loslaten."

Tip: Gebruik je generatieve AI, wees dan zelf ook kritisch over het resultaat. Als je AI gebruikt om oefeningen en de overeenkomstige oplossingen te genereren, controleer die dan. Besef dat als een AI-model vijf keer correct doet wat je vraagt, dat geen garantie is dat het de zesde keer ook juist zal zijn. Loop niet in de val van hoe zelfzeker een AI-chatbot kan overkomen, maar hou vast aan je eigen vakkennis.

Zeker doen: Hou rekening met het doel waarvoor een AI-systeem is ontworpen. Taalmodellen zijn gemaakt om teksten te genereren, teksten samen te vatten, te verbeteren, te vertalen ... Hou er rekening mee dat AI-systemen niet 100 % accuraat zijn, dat taalmodellen 'hallucineren' en leg aan je leerlingen uit hoe dat komt.

10. DOE EEN JAARLIJKS ONDERHOUD

"AI-technologie evolueert pijlsnel. De schoolafspraken die we nu maken, kunnen over een aantal maanden alweer achterhaald zijn. Daarom willen we onze aanpak blijven evalueren en waar nodig bijsturen. Dit jaar boeken we alvast twee sessies in zodat collega's hun eigen ervaringen en bedenkingen kunnen uitwisselen. Want leren doen we vooral van elkaar."

<https://dwengo.org/>

<https://www.istem.be/>

